

Verslag Docentendag en Docentenavond 2016

Docenten Maatschappijleer brug naar scholieren

De historische Stadhouderskamer, een portrettengalerij van oud-Kamervoorzitters, een gekalligrafeerde lijst met leden van de Staten-Generaal sinds 1815: voor docenten Maatschappijleer is er genoeg te zien in en rond de Oude Zaal van de Tweede Kamer. De zaal is het decor van het avondprogramma van de Docentendag Maatschappijleer 2016, waar de docenten welkom worden geheten door de kersverse Tweede Kamervoorzitter Khadija Arib: "Wij Kamerleden vinden openheid en transparantie belangrijk, maar docenten kunnen, veel beter dan wij, de brug slaan naar scholieren."

Tweede Kamervoorzitter Khadija Arib

Een docent uit het publiek weet nog dat Arib vroeger zelf ook als Kamerlid gastlessen gaf op zijn school en maakt gelijk van de gelegenheid gebruik haar nogmaals uit te nodigen. Aan een docent die Arib vraagt of ze nog wel kritisch kan zijn in haar nieuwe, neutrale functie legt Arib uit dat ze met de jaren wat rustiger is geworden en wat meer relativiseringsvermogen heeft gekregen. Waar ze vroeger met hart en ziel de belangen rond een bepaald onderwerp behartigde, gaan nu de Tweede Kamer en de Nederlandse democratie als geheel haar na aan het hart. "Hoort daar ook bij dat u het gebruik van mobieltjes in de Tweede Kamer gaat verbieden?", wil een docent weten, die de aanblik van Twitterende en/of nieuwslezende Kamerleden een doorn in het oog is. Arib erkent dat dit 'ergernis nummer 1' is van mensen die de Kamer bezoeken, maar dat de oplossing nog niet zo eenvoudig ligt. "Kamerleden gebruiken hun mobiel ook om op de hoogte te blijven van het laatste nieuws. Vroeger kwam het ook voor dat Kamerleden uitgebreid de krant gingen lezen. Maar typisch Nederlands lijkt het gebruik van mobiele apparaten wel, ik heb het nog niet in andere parlementen zien gebeuren."

Diederik Smit

Ook de tweede spreker kijkt in zijn lezing over de grenzen heen. Historicus Diederik Smit vergelijkt het Haagse Binnenhof met andere parlamentscomplexen in Europa en stelt de vraag: "Waarom is het Nederlandse parlement altijd zo eenvoudig behuisd gebleven, terwijl men in de rest van Europa steeds groter uitpakte?" Smit laat beelden zien van ware volkspaleizen en imposante gebouwen met neoclassicistische zuilenpartijen, waar het Binnenhof wat simpeltjes bij afsteekt. Hoewel er door de eeuwen heen vaak sprake is geweest van grootse verbouwingsplannen, is er in de praktijk weinig veranderd. Redenen hiervoor zijn:

- de politieke cultuur, die inmiddels gewend was aan de gangen, achterkamertjes en de onderlinge nabijheid van de Kamerleden.
- de nuchtere Nederlandse politici die aan deze praktische eigenschappen van het Binnenhof meer waarde hechtten dan aan de eventuele symboliek van een 'Volkspaleis'.
- de eeuwenoude Republikeinse traditie van Nederland: men vond het niet zo nodig om onze democratie te bewijzen met een Volkspaleis. Terwijl andere Europese landen zich halverwege de 19e eeuw voor het eerst afzetten tegen hun absolute vorsten, kon Nederland bogen op een lange Republikeinse traditie en hadden we bovendien net onze vorst weer terug, aan wie een paleis is voorbehouden.

Parlementair journalisten Joost Vullings en Michiel Breedveld

Verslaggevers Vullings en Breedveld trekken het publiek gelijk weer het heden in als ze vertellen over hun manier van werken op het Binnenhof. Vullings: "Er heerst hier een opendeurenbeleid.

Journalisten kunnen altijd overal naar binnen. Stelt u zich voor dat er op uw school constant 30 journalisten rondlopen. Als dat bij Shell gebeurt, is er binnen drie weken niets meer over van dat bedrijf en liggen alle verschillen van mening op straat. Politici hebben het hier niet makkelijk." Een docent wil weten waarom journalisten zoveel moeite doen het nieuws één dag eerder naar buiten te brengen dan het anders naar buiten was gekomen. Vullings: "Je wilt dat jouw krant of jouw zender het gesprek van de dag bepaalt. Het is een service voor de lezers of luisteraars." Maar bepalen de media door die nabijheid niet mede de politiek, wil iemand weten. Vullings: "We bedrijven geen politiek, omdat we niet handelen uit eigenbelang. Maar onze aanwezigheid heeft wel degelijk invloed op het politieke proces." Breedveld voegt daaraan toe dat pers en politici echt niet bij elkaar op schoot zitten: "We zeggen wel 'je' en 'jij', maar er is wel distantie."

Van race-to-the-bottom naar race-to-the-top

Van aanslag naar aanslag

Op vrijdag 29 januari kwamen vierhonderd docenten Maatschappijleer en Maatschappijwetenschappen samen in Den Haag voor de jaarlijkse Docentendag, georganiseerd door ProDemos en de NVLM. Voor het eerst vond het ochtendgedeelte plaats in het prachtige, historische pand van bioscoop Pathé Buitenhof. Aan NVLM-voorzitter Hans Teunissen de eer om iedereen welkom te heten. Hij blikt terug op een bewogen jaar, dat voor de meeste docenten begon én eindigde met aanslagen in Parijs. Teunissen roemt de aanwezigen en de beroepsgroep om hun cruciale rol in het maatschappelijk debat; de les maatschappijleer is bij uitstek de plek waar actualiteiten en ontwikkelingen in de samenleving besproken werden. Teunissen hoopt dat de lezingen en workshops die op de Docentendag op het programma staan de aanwezigen ondersteuning en inspiratie bieden in hun belangrijke en mooie werk.

Openingslezing Jonathan Holslag

De openingslezing van de Docentendag wordt dit jaar gehouden door Jonathan Holslag. Deze Belgische politicoloog is docent internationale betrekkingen aan de Vrije Universiteit Brussel en speciaal adviseur van Frans Timmermans, vicevoorzitter van de Europese Commissie. Ook is hij verbonden aan het Nobel Peace Instituut en het Nato Defence College in Rome. Holslag publiceert daarnaast in diverse nationale en internationale kranten en tijdschriften, zoals de Financial Times en The Guardian.

De wereld op een keerpunt

Net als Teunissen maakt Holslag de docenten een compliment: “Maatschappijleer is de gebruiksaanwijzing voor de samenleving.” En ze hebben het niet makkelijk, volgens Holslag, die zijn lezing begint met een citaat van de Vlaamse socioloog Mark Elchardus: “Jongeren zijn rijker dan ooit, maar somberder dan ooit over de toekomst.” Dat is niet verwonderlijk, vindt Holslag, want momenteel vinden er meer gewelddadige conflicten dan ooit tevoren naast elkaar plaats, die ook nog eens (deels) met elkaar verbonden zijn.

Sterker nog, volgens Holslag zijn we op een keerpunt in de geschiedenis beland. Er heeft zich namelijk een fundamentele verandering in de machtsbalans in de wereld voorgedaan. China is de machtigste speler op het wereldtoneel geworden. Daarnaast zit het proces van economische groei dusdanig in elkaar dat conflicten op den duur ontstaan. De combinatie van deze twee factoren is reden voor Holslags bezorgdheid over de toekomst van de wereld en Europa in het bijzonder.

Gerommel in de marge

Met behulp van een aantal grafieken laat Holslag zien dat de wereldwijde economische groei stagneert. Dat is gevaarlijk, want onze samenlevingen zijn ingericht op het idee van economische groei. Als je ziet dat het uitgangspunt van je systeem verandert, moet je ook je systeem anders inrichten. Maar juist dat is wat er volgens Holslag niet gebeurt. Hier en daar klinkt wel protest dat ook doordringt tot de massa, denk aan de Occupy-beweging en de aandacht die de Franse econoom Thomas Piketty kreeg voor zijn oproep tot een rigoureuze hervorming van hoe we met kapitaal omgaan. Maar hoewel sommige overheden wel nadenken over het doorvoeren van aanpassingen in hun binnenlandse economie, zijn deze veranderingen volgens Holslag niet grondig genoeg. Het is te weinig en het gaat veel te traag. Holslag: “We rommelen maar wat aan in de marge.”

Zowel België als Nederland, zegt Holslag, zit momenteel gevangen in een links-rechtstegenstelling waar niemand iets mee opschiet. Beide kampen gaan het probleem niet oplossen; daarvoor heb je een verhaal nodig dat inspireert. Dat inspirerende verhaal komt volgens Holslag neer op ‘positief ondernemerschap’.

Voorwaarden voor een nieuwe economie

Positief ondernemerschap kan alleen ontstaan als we tegelijk de markt veranderen. De huidige ondernemersgeest is namelijk gericht op een ‘race to the bottom’ – en dat komt weer doordat we niet erkennen dat het huidige groeimodel failliet is. Stap één is dus durven erkennen dat systeemverandering hard nodig is. Stap twee is het wegwerken van verborgen kosten, die volgens Holslag vooral liggen in wereldwijd transport (onderhoud van infrastructuur, brandstofverbruik en materieel).

Hieruit volgt dat de nieuwe markt die Holslag voor zich ziet, klimaat- en brandstofneutraal is. Ook moet hij kinderarbeid-vrij zijn. Al deze dingen hebben we te lang voor lief genomen, maar om onze mindset aan te passen, moeten we ook ons onderwijs anders inrichten. Holslags stap vier is dan ook hervorming van het onderwijs. Volgens hem moeten we kijken naar landen als Finland en Oostenrijk, waar de nadruk op school minder ligt op toetsen dan bijvoorbeeld in Nederland en België. Hierdoor zouden leerlingen minder opgroeien met het idee dat competitie centraal staat in het dagelijks leven. De laatste stap, of voorwaarde, die Holslags visie vereist, is het omarmen van technologische vooruitgang.

Resultaten

Als we deze essentiële veranderingen doorvoeren, kan de markt een bouwplaats zijn voor een betere samenleving. De race-to-the-bottom is dan omgebogen naar een race-to-the-top. De kern van de markt moet een focus op waarde zijn. Groei moet weer vooruitgang gaan betekenen. In Holslags berekeningen kan Vlaanderen in 2055 een land zijn waarin de lokale economieën sterker zijn en er daardoor in steden sterkere gemeenschappen leven; waarin kwaliteit en waarde leidend zijn geworden in plaats van volume; waarin luxe het nieuwe normaal is, burgers actieve investeerders zijn in plaats van passieve belastingbetalers en waarin iedereen actief meedoet in een duurzame economie.

Er moet dus veel veranderen, maar Holslags boodschap is een voorzichtig hoopvolle, die de aanwezige docenten stof tot nadenken geeft.

Workshops

Na de lezing van Jonathan Holslag begint de eerste ronde workshops en lezingen, zowel in Pathé als in het gebouw van ProDemos. Hierna verplaatst het programma zich in zijn geheel naar ProDemos en café Dudok voor de lunch, informatiemarkt, de tweede ronde workshops en de afsluitende borrel. Hieronder vindt u korte verslagen van de verschillende workshops, lezingen en excursies. Voor de bijbehorende, beschikbaar gestelde powerpoints, kunt u terecht op www.prodemos.nl/docentendag.

1. Recente ontwikkelingen rond ISIS in Syrië – Ruud Hoff

"Ik moet eerst maar even als schoolmeester optreden," begint Midden-Oostdeskundige Ruud Hoff zijn lezing, waarna hij het verschil uitlegt tussen de Arabische wereld en de islamitische wereld. "De tegenstellingen binnen de islam worden de laatste jaren steeds meer gebruikt of misbruikt voor politieke doeleinden." Begin jaren negentig sprak politicoloog Samuel Huntington over de botsing der beschavingen, een theorie die sinds 11 september 2001 meer aanhangers heeft verworven. Al-Qaida en ISIS vertegenwoordigen echter maar zo'n klein deel van de islamitische wereld dat hun daden niet gezien kunnen worden als het gelijk van Huntington. ISIS onderscheidt zich op belangrijke punten van Al-Qaida. Zo verwijzen de strijders van ISIS naar de kalifaten uit het begintijd van de islam, hebben ze een eigen staat en gebruiken ze moderne middelen om anderen te overtuigen van hun gelijk. Toch hebben verschillende groeperingen elkaar altijd sterk beïnvloed.

"Iedereen in de Arabische wereld bemoeit zich met elkaar, het één beïnvloedt het ander," aldus Hoff.

2. Het informatieve verhaal over vluchtelingen – Han Entzinger

Professor dr. Entzinger zet de feiten helder op een rij. De aantallen vluchtelingen naar Europa waren in de jaren '90 vrijwel net zo hoog als nu. Vluchten is duur en daarom komen vooral rijkere, hoger opgeleide mensen onze kant uit. Tussenpersonen moeten volgens Entzinger niet zomaar als boeman neergezet worden. Een mensensmokkelaar is immers geen mensenhandelaar en de politieke problemen met vluchtelingen zijn het gevolg van de Dublin-akkoorden die geen rekening hielden met tegenspoed. Entzinger deelt kennis, zet dilemma's uiteen en spreekt verwachtingen uit. Na exact een uur beëindigt hij zijn oratie. Informatief was het verhaal van Entzinger zeker. Veel emotie heeft het niet opgeroepen. En dat is ook wel eens fijn bij dit onderwerp.

3. Verzorgingsstaat in verandering – Anton Hemerijck

Prof. Dr. Anton Hemerijck verzorgde een lezing waarin diepgravend werd gesproken over een (houdbare) verzorgingsstaat. Hemerijck liet zien waar de uitdagingen liggen de komende periode voor veel verschillende Europese landen. Door een blik in de geschiedenis liet hij zien hoe de verzorgingsstaat ontstond. Vervolgens werden de verschillen tussen de Europese verzorgingsstaten besproken en liet Hemerijck de functies zien die een verzorgingsstaat heeft. Er zijn veel uitdagingen die voor ons liggen in de komende periode, bijvoorbeeld de vergrijzing. Maar als we van een werkloosheidsverzekering naar een levensloopverzekering gaan kun je onvoorspelbare sociale risico's makkelijker verzekeren, aldus Hemerijck. De verschillen in de verzorgingsstaten zullen voor dynamiek zorgen die ook in de klas als een actueel onderwerp kan worden behandeld.

4. Het persoonlijke is politiek? – Peter Achterberg

De zaal was goed gevuld bij de lezing van Peter Achterberg, als cultuursocioloog verbonden aan de Universiteit van Tilburg. Hij vertelde vanuit zijn interesse en inzicht in het persoonlijke aspect van politiek. Politici proberen meer dan ooit hun persoonlijkheid te gebruiken om in de smaak te vallen bij hun kiezers. De inhoudelijke boodschap lijkt vaak vergeten te worden. Aan de hand van voorbeelden zoals Jaap de Hoop-Scheffer hardlopend over het strand, Wouter Bos met een lege kinderwagen op straat en Diederik Samsons dochtertje Benthe toonde Peter Achterberg ons de effecten van de persoonlijke politiek. Zijn lezing gaf de aanwezige docenten een genuanceerd beeld mee van de reactie van kiezers op politici die hun persoonlijkheid in de strijd gooien.

5. Het toetsen van concept-contextbenadering – Michiel Waltman

In augustus 2017 start het nieuwe examenprogramma maatschappijwetenschappen. De concept-contextbenadering staat in het programma centraal. Michiel Waltman liet in deze workshop zien hoe in de afgenomen pilotexamens deze benadering is getoetst. Bij veel vragen in de pilotexamens dient de leerling te laten zien dat hij concepten actief en wendbaar kan gebruiken in nieuwe contexten. Hij besprak manieren waarop deze transfer te toetsen is.

Vervolgens gingen deelnemers zelf aan de slag met de constructie van een toetsvraag op grond van een tekstfragment en de kernconcepten. Tot slot liet Michiel Waltman met concrete voorbeelden van toetsvragen zien hoe je kunt variëren in de mate van sturing. Laat je bijvoorbeeld de leerling zelf een relevant kernconcept kiezen of geef je dit concept al in de vraag? Laat je de leerling zelf een tekst interpreteren of geef je een relevante passage uit een tekst al in de inleiding van de vraag?

6. Het Socratische Gesprek - Marlou van Paridon

Het doel van het Socratisch gesprek kan heel verschillend zijn, maar belangrijk is dat men tot nieuwe inzichten kan komen of oplossingen vindt voor complexe dilemma's. In veel klassen is de vluchtelingenproblematiek of radicalisering zo'n complex dilemma. Het Socratisch gesprek kan hierbij uitkomst bieden. Marlou van Paridon benadrukte het belang van het uitstellen van een oordeel, doorvragen en het erg feitelijk houden. Er is dus eigenlijk geen plek voor een oordeel of een eigen mening. De workshop-deelnemers kregen eerst een uitleg over de verschillende voordelen van een Socratisch gesprek, waarna ook kort werd ingegaan op de nadelen.

Vervolgens mochten de deelnemers zelf aan de slag met de volgende vraag: 'Wat is een allochtoon?' Hierbij moesten de deelnemers in groepjes van drie bezig gaan met deze stelling waarbij ze de regels van het Socratisch gesprek in acht namen.

7. Excursie Raad van State

Een dertigtal enthousiaste docenten wandelden gezamenlijk naar het prachtige gebouwencomplex van de Raad van State aan de Kneuterdijk. Daar stond Pieter-Bas Beekman de excursie al op te wachten met zijn reusachtige stemgeluid, dat ook in Gouda nog te horen was. (Bijna) alle geheimen van het voormalig paleis van Koning Willem II werden uit de doeken gedaan. Daarbij passeerden de oude balzaal en de Gotische zaal en alle kunst die er hangt natuurlijk de revue. In een van de grote zittingszalen volgde een uitgebreid college over de taken van de Raad van State. Veel aandacht was er voor het verschil tussen de adviserende rol als belangrijkste raadgever in het wetgevingstraject en de rechtsprekende taak als hoogste bestuursrechter. Minstens zoveel aandacht was er overigens voor de foto van een groene gestoffeerde stoel uit de 19de eeuw die nog aan Koningin Wilhelmina heeft toebehoord. Tot op de dag van vandaag blijft de stoel, aan het hoofd van de vergadertafel, toebedeeld aan de afwezige Koning.

10. Excursie Nieuwspoort

Voordat het gesprek van start ging, stelde Wilco Boom, voorzitter van de Raad van Toezicht van Nieuwspoort, voor om eerst een korte rondleiding te geven. De rondleiding ging langs de persruimte van de premier, waar de journalisten al klaar zaten voor de wekelijkse persconferentie, en vervolgens langs de sociëteit, waar wij het roemruchte bordje met "vanaf hier geldt de Nieuwspoort-code" passeerden. Terug in de zaal volgde een mooi en uitgebreid gesprek met Wilco Boom, tevens NOS-verslaggever en maker van 'Met het oog op morgen'. Hieruit enkele voorbeelden van interessante wetenswaardigheden: De informele sfeer van Nieuwspoort was ten tijde van de verzuiling een manier voor journalisten uit verschillende zuilen om meer te weten te komen van wat er buiten de eigen zuil leefde onder de mensen. Piet de Jong werd als premier gek van alle journalisten die hem vrijdags belden, waardoor hij de wekelijkse persconferentie is begonnen. Balkenende wilde hier eigenlijk weer vanaf en verplaatste de persconferentie naar Algemene Zaken i.p.v. Nieuwspoort. Mark Rutte heeft de wekelijkse persconferentie bij wijze van spreken in ere hersteld, door het terug naar Nieuwspoort te brengen. De PVV komt niet meer borrelen bij de sociëteit. Vroeger was Nieuwspoort een levenswijze, tegenwoordig accepteren de partners van 'Poorters' dat niet meer. En als laatste: de Nieuwspoort-code houdt in dat de gedeelde informatie niet herleidbaar gebruikt mag worden, niet dat er niets mee mag worden gedaan (zoals anderen schijnen te denken). Om duidelijk te maken dat iets "off the record" is, zegt men hier: "even Nieuwspoort-code..."

11. De Nederlandse democratie LEEFT- Tom van der Meer

Tom van der Meer is universitair hoofddocent aan de Universiteit van Amsterdam en schijft over actuele politieke thema's op de blog Stuk Rood Vlees. In de parlamentszaal bij ProDemos hield Tom van der Meer een lezing over de Nederlandse democratie. Er zijn veel zorgen over het functioneren van de Nederlandse democratie, maar hoe terecht zijn die zorgen? Is er een gebrek aan democratische kracht in Nederland en hoe kun je dit terugzien? Met behulp van veel cijfers en nieuwe inzichten legde Van der Meer uit dat het qua democratische kracht juist goed gaat met Nederland. We hebben meer keuze als kiezer en er is veel vertrouwen in het systeem. Dit brengt wel bestuurlijke uitdagingen met zich mee, want coalitievorming wordt steeds lastiger. En er mag dan wel groot vertrouwen in het systeem zijn, het vertrouwen in de politici is erg laag. Het was een zeer interessante en goed onderbouwde lezing die een helder beeld gaf van de huidige staat van de Nederlandse democratie. Er zijn veel uitdagingen, maar de democratie leeft.

12. Sociale theorie – Jacob Dijkstra

Dr. Jacob Dijkstra gaf een lezing over sociale mechanismen. Aan de hand van de theorie van Coleman laat Dijkstra zien welke invloed individuele acties hebben op de sociale toestand van een gemeenschap. Aan de hand van drie casussen laat Dijkstra zien hoe emergente verschijnselen tot sociale mechanismen leiden. Het gesprek met de aanwezigen kwam daardoor op gang. De vraag was hoe je deze theorie in de praktijk kunt brengen. De samenleving van vandaag laat ook reacties zien die passen in de theorie van Coleman en daarom kan dit ook in het vak maatschappijleer worden gebruikt.

13. Ruimte voor de rechtspraak – Maria van de Schepop

Maria van de Schepop is rechter en verbonden aan de rechtbank in Den Haag. Tot voor kort was zij voorzitter van de Vereniging voor Rechtspraak (NVvR). Binnen de rechtspraak heeft zij verschillende functies bekleed, waardoor zij een goed beeld kon geven van de positie van de rechtspraak in Nederland. Van de Schepop maakt zich zorgen over de positie van de rechtsstaat en de rechtspraak in Nederland. De afnemende ruimte van de rechtsprekende macht ten opzichte van de twee andere machten, de uitvoerende en de wetgevende macht, vindt zij zorgelijk. Voorbeelden als de bezuinigingen op de rechtspraak en de verhoogde griffiekosten verzwakken de positie van de rechtspraak en daarmee ook de rechtsstaat in Nederland. Vooral de bemoeienis van de politiek met de rechtspraak ondermijnt het rechterlijk gezag. Een voorbeeld van deze bemoeienis is de gang van zaken rondom Volkert van der Graaf. De politiek bemoeit zich in steeds grotere mate met zaken die nog onder de rechter zijn. Dit soort bemoeienis tast de onafhankelijkheid van de rechtspraak aan. Van de Schepop benadrukte bovendien het belang van de kennis die er zou moeten zijn van de rechtspraak en rechtsstaat. Het interactieve karakter van de lezing samen met de kunst van Van de Schepop om haar praktische ervaring om te zetten in een helder verhaal over de rechtspraak maakte het een leerzame en tevens inspirerende lezing voor maatschappijleerdocenten.

14. CBS in de klas – Lieke Stroucken en Hans de Ruiter

Lieke Stroucken en Hans de Ruiter waren ruim op tijd aanwezig met allerlei dozen met readers, grafiekenwaaiers, pennen, posters en brochures. 30 goodiebags werden gevuld voor de deelnemers aan deze bijeenkomst. Het was meteen duidelijk wat Stroucken en Ruiter kwamen doen: een praktijkgericht verhaal houden. Docenten kregen allerlei handvatten, advies en tips aangereikt om lessen maatschappijwetenschappen te vullen en om leerlingen te ondersteunen bij hun profielwerkstuk. Bijna een uur lang namen Stroucken en De Ruiter de docenten mee langs de vele mogelijkheden die de website CBS in de klas hun biedt. In de laatste 20 minuten werden docenten nog even op de proef gesteld. Wat zijn eigenlijk de voorwaarden voor goed onderzoek? Wat zijn foute grafieken? Docenten waren niet aldoor even eenstemmig. Stroucken en De Ruiter waren echter niet te beroerd ook de hand in eigen boezem te steken. Het CBS werd onlangs door 'NRC checkt' licht op de vingers getikt voor onderzoek over depressies. Conclusie? Goed onderzoek is moeilijk, maar CBS in de klas biedt docenten veel ondersteuning!

17. Lesgeven over de verzorgingsstaat met behulp van de welfare triangle – Hay Janssen

Hay Janssen luisterde de Docentendag op met een workshop over lesgeven over de verzorgingsstaat aan de hand van de welfare triangle. Het blijkt namelijk dat veel docenten het onderwerp verzorgingsstaat het minst leuk vinden, wat de aantrekkelijkheid van de lessen natuurlijk niet ten goede komt. Met behulp van de welfare triangle kan een docent op een toegankelijke manier het gesprek openen met leerlingen over de manier waarop problemen in de samenleving moeten worden opgelost: door de markt, de overheid of door particulier initiatief. Janssen zette de docenten aan het werk met verschillende casussen waarbij gestemd werd over de plek op de welfare triangle, zoals onderwijs voor 16-jarigen of een buurthuis draaiende houden. Dat leidde tot interessante discussies en ongetwijfeld een waardevolle aanzet voor de aanwezige docenten om deze methode ook in hun eigen lessen te gebruiken.

18. Eén jaar na Charlie – Ivo Pertijs

Minister Bussemaker vindt dat in het onderwijs niet voorbij gegaan mag worden aan terreur en de recente aanslagen. Vaak komt dit terecht op het bord van de docenten maatschappijleer. De workshop van Ivo Pertijs, docent en hoofdredacteur van vakblad Maatschappij & Politiek, richt zich op de vraag: hoe ga je in de les om met dit soort gevoelige en ingewikkelde kwesties. Het ontbreekt leerlingen vaak aan kennis over de situatie in de wereld, waardoor ze de context van een probleem missen. Docenten maatschappijleer, zo constateert Pertijs, zijn vaak gericht op het bevorderen van gesprekken en discussies. Dit is niet direct verkeerd, maar vaak redeneren docenten naar hun eigen mening toe in plaats van dat ze zorgen dat leerlingen elkaar tegenkomen. Pertijs raadt hiervoor het gebruik aan van werkvormen die leerlingen advocaat van de duivel laten spelen, waardoor ze de gevolgen van hun mening gaan inzien, of juist gericht zijn op het sluiten van een compromis. Het is de taak van docenten, vindt Pertijs, om de informatievoorziening naar leerlingen toe zo breed mogelijk te houden, want docenten sturen, veel meer dan zij zich zelf bewust zijn, de beeldvorming van hun leerlingen.

19. Free2Choose - Anne Frank Stichting

Het doel van deze workshop was het overbrengen van de lesmethoden die de Anne Frank Stichting beschikbaar stelt. Hierbij krijgen klassen vier filmpjes over botsende grondrechten. Een van deze stellingen werd ook behandeld tijdens de workshop, namelijk 'politieagenten mogen een tulband dragen tijdens hun werk'. Deze stelling werd geïntroduceerd aan de hand van een filmpje over een politieagent in Engeland, die een tulband draagt tijdens zijn werk. De deelnemers moesten daarna in een halve cirkel staan, waarbij links oneens was en rechts eens. Veel argumenten kwamen langs waaronder de vrijheid van geloof als een van de voor-argumenten, terwijl het belang van neutraliteit één van de belangrijke tegenargumenten was. Daarna discussieerden de deelnemers in groepjes over een stelling die vaker voorkomt in het onderwijs; 'alle Moslims moeten het land uit'.

